

Το παράδοξο σε ένα φιλελεύθερο κράτος δικαίου είναι ότι αυτό το κράτος διατηρεί το μονοπώλιο της βίας. Είναι

παράδοξο γιατί το κράτος δικαίου έχει αποστολή την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών αλλά και κάτι επιπλέον, όπως θαυμάσια το έχει εκφράσει ο φιλόσοφος Αβισαί Μαργκαλίτ: να εξασφαλίσει ότι η κοινωνία που ρυθμίζει είναι «αξιοπρεπής», δηλαδή μια κοινωνία στην οποία οι πολίτες ζουν με αξιοπρέπεια και δεν ταπεινώνονται από το κράτος και τους θεσμούς του, αλλά διατηρούν την προσωπική τους αυτονομία και τον αυτοσεβασμό τους. Το παράδοξο λοιπόν είναι ότι αυτό το κράτος διατηρεί την αποκλειστικότητα της χρήσης βίας, και μάλιστα κυρίως κατά των πολιτών του.

Εξηγείται όμως εύκολα, με ένα άλλο παράδοξο: Το κράτος δικαίου έχει σαν κύριο σκοπό την μεγιστοποίηση της ελευθερίας, και αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο εφόσον αυτή περιοριστεί σε κάποιον βαθμό. Το κράτος δικαίου θα περιορίσει την ελευθερία του ληστή, του βιαστή, του δολοφόνου, του απατεώνα, του παιδεραστή, του χούλιγκαν. Ο περιορισμός της ελευθερίας τους («δεν σου επιτρέπουμε να κάνεις όσα θέλεις να κάνεις κι αν τα κάνεις θα σε τιμωρήσουμε») αυξάνει την ελευθερία όλων μας. Αυτός ο αναγκαίος περιορισμός μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την κρατική, οργανωμένη, νομιμοποιημένη βία που ασκείται όμως με απόλυτο σεβασμό στο Σύνταγμα και τους νόμους.

Μέχρι ποίου σημείου νομιμοποιείται το κράτος να περιορίσει την ελευθερία μας για να τη μεγιστοποιήσει; Μέχρι το σημείο όπου το κόστος από τον περιορισμό της ελευθερίας είναι μικρότερο από το όφελος. Το κράτος δικαιούται να περιορίζει την ελευθερία μόνο εφόσον ο περιορισμός της αυξάνει τη συνολική ελευθερία για όλους. Βέβαια τίποτα δεν είναι τόσο απλό όσο ακούγεται. Η περίφημη προειδοποίηση του Λόρδου Άκτον, «η εξουσία διαφθείρει και η απόλυτη εξουσία διαφθείρει απόλυτα» έχει επανειλημμένα αποδειχτεί και εμπειρικά. Αλλά και η άλλη περίφημη ρήση του Έϊμπραχαμ Μάσλοου (Abraham Maslow, 1908-1970), «όταν έχεις το σφυρί, βλέπεις όλα τα προβλήματα σαν καρφιά» έχει κι αυτή επιβεβαιωθεί στην Ελλάδα: όταν έχεις ένα κλομπ είναι εύκολο να ξεχάσεις ότι αυτό που χτυπάς είναι ένα κεφάλι.

Το ολιγοπώλιο της βίας

Από τον ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΧΑΤΖΗ

Αυτά τα δύο λοιπόν παράδοξα μπορεί να οδηγήσουν σε ένα φιλελεύθερο κράτος αλλά μπορεί να οδηγήσουν και σε ένα αστυνομικό κράτος. Η Ελλάδα δεν είναι τίποτα από τα δύο, είναι απλά ένα αναξιόπρεπές κράτος. Εξηγούμαι:

(α) Στο φιλελεύθερο κράτος διακαίου, το κράτος ασκεί τη βία ακολουθώντας τις διαδικασίες που προβλέπουν το Σύνταγμα και οι νόμοι, που έχουν σκοπό να προστατεύσουν τα δικαιώματα των πολιτών. Το ελληνικό κράτος παραβιάζει ασύστολα δικαιώματα και αδιαφορεί για διαδικασίες ακόμα και μετά από αναρίθμητες καταδίκες από διεθνή, κυρίως ευρωπαϊκά, δικαστήρια και οργανώσεις προστασίας δικαιωμάτων.

(β) Ο σκοπός για τον οποίον το κράτος διατηρεί το μονοπώλιο της βίας είναι για να αυξήσει την ελευθερία των πολιτών δίνοντάς τους την αίσθηση της ασφάλειας, που αποτελεί βασική ρήτρα του κοινωνικού συμβολαίου και απαραίτητη προϋπόθεση για την ελεύθερη άσκηση όλων των άλλων δικαιωμάτων. Το ελληνικό κράτος δεν δίνει καμία τέτοια αίσθηση. Δεν φτάνει που παραβιάζει τα δικαιώματα, δεν είναι ικανό ούτε να αυξήσει την ασφάλεια που έχει αποστολή να παράσχει. Δεν είναι δηλαδή μόνο αναρχικό, είναι δυστυχώς και αναποτελεσματικό. Ο περιορισμός των δικαιωμάτων στην πράξη, όχι μόνο δεν αυξάνει την ασφάλεια, αλλά καταλήγει σε ακόμα μεγαλύτερη ασφάλεια, καθώς το κράτος απουσιάζει από εκεί που πρέπει να βρίσκεται.

(γ) Ενώ λοιπόν το κράτος είναι έτοιμο να επιτεθεί βάραντα σε αδύναμες μειονότητες και μεμονωμένα άτομα (την εύκολη λεία) αφήνει ανεξέλεγκτους και ανενόχλητους όλους όσοι διεκδικούν μέρος αυτού του μονοπωλίου της βίας: τρομοκράτες, ακροδεξιές οργανώσεις, ακροαριστερές οργανώσεις, νονούς της νύχτας αλλά και της ημέρας, χούλιγκαν των γηπέδων και χούλιγκαν εκτός γηπέδων και φυσικά τους εγκληματίες κάθε κατηγορίας, έλληνες και αλλοδαπούς. Όλοι αυτοί, που δεν είναι και τόσο διαφορετικοί μεταξύ τους, έχουν κατορθώσει να σπάσουν το κρατικό

Τετάρτη, 11 Μαΐου 2011. Αστυνομικοί των ΜΑΤ χτυπούν διαδηλωτή με τη λαβή των κλοπι, κατά τη διάρκεια του πανεργατικού συλλαλητηρίου στην Αθήνα.

μονοπώλιο και να δημιουργήσουν ένα ιδιότυπο ολιγοπώλιο της βίας, όπου το κράτος είναι απλά ένα από τα μέλη της σύμπραξης που πολλές φορές δρα κι αυτό με παράνομους τρόπους και διαπλέκεται με όλα τα μέλη του καρτέλ. Τα μέλη της σύμπραξης έχουν χωρίσει ακόμα και την αγορά: ο καθένας έχει τον δικό του χώρο δραστηριότητας και διεκδικεί το τοπικό μονοπώλιο: τα πανεπιστήμια, τη «νύχτα», το κέντρο της Αθήνας, τα γήπεδα, τις ανυπεράσπιστες οικίες των πολιτών.

(δ) Τρεις άνθρωποι καίγονται ζωντανοί από φασίστες ενώ άλλοι φασίστες ζητωκραυγάζουν. Ένας πολιτικός ξυλοκοπείται από φασίστες μπροστά στις κάμερες. Ένας νομπελίστας απειλείται από φασίστες ενώ αμέτρητοι διανοούμενοι εκβιάζονται και προπηλακίζονται από φασίστες για να μην διατυπώσουν τη γνώμη τους. Αμέτρητοι άνθρωποι πέφτουν θύμα εγκληματιών μέσα στα σπίτια τους, στη γειτονιά που μεγάλωσαν, στους δρόμους που νόμιζαν ότι έχουν το δικαίωμα να περπατούν ασφαλείς. Αμέτρητοι μετανάστες πέφτουν θύματα φασιστών

ως αντίποινα σε πράξεις που έκαναν άλλοι, διασύρονται, απειλούνται, αντιμετωπίζονται ως ανθρωπίνα σκουπίδια. Αν το κράτος διακαίου έχει το μονοπώλιο της βίας, το έχει για να προστατεύσει τους πολίτες του από τους εγκληματίες, τους μαύρους και κόκκινους φασίστες και τους τραμπούκους κάθε είδους. Αλλά αυτό είναι απασχολημένο να σπάει τα κεφάλια όσων συλλαμβάνει τυχαία.

(ε) Και φυσικά έχουμε τους υπερασπιστές της (τοπικής ολιγοπωλιακής) βίας. Δεν υπάρχει τίποτα πιο απεχθές από αυτούς που επιχειρούν να δικαιολογήσουν την βία: «δεν φταίνε αυτοί, είναι φτωχοί άνθρωποι», «δεν φταίνε αυτοί, έχουν αγανακτήσει με την εγκληματικότητα», «δεν φταίνε αυτοί, φταίει ο καπιταλισμός», «οι πολιτικοί είναι οι πραγματικοί τρομοκράτες». Επιχειρώντας να δικαιολογήσουν τη συγκεκριμένη βία που τους αρέσει, γιατί είναι συμβατή με την αναρχική ιδεολογία τους, εξομοιώνονται με τους φασίστες που την ασκούν. Επιχειρώντας να διευρύνουν την έννοια της βίας («βία ασκούν οι τρά-

πεζες», «βία ασκεί η κυβέρνηση με τα οικονομικά μέτρα», «βία ασκεί η παγκοσμιοποίηση», «βία ασκεί οποιοσδήποτε προσπαθεί να νοθεύσει την φυλετική μας καθαρότητα», «βία ασκεί οποιοσδήποτε μας ενοχλεί με τις απόψεις του») το μόνο που κατορθώνουν είναι να μετατρέπουν την πραγματική βία σε κάτι τετριμμένο.

Όπως γράφει ο Θανάσης Τριαρίδης στον εξαιρετικό συλλογικό τόμο *Η Πολιτική Βία είναι Πάντοτε Φασιστική*.

Η πολιτική βία είναι πάντοτε φασιστική, από όπου κι αν προέρχεται. Όσοι την ασκούν (είτε με το ρόπαλο, είτε με την πέτρα, είτε με το πιστόλι, είτε με την βόμβα, είτε με όποιον άλλο τρόπο) είναι διαφόρων διαβαθμίσεων νεοναζί. Και όσοι σιωπούμε απέναντι σε τούτη την πολιτική βία, είτε περιμένοντας να δούμε αν αυτοί που την άσκησαν είναι οι «δικοί μας» «καλοί» δολοφόνοι ή οι «κακοί άλλοι», είτε θεωρώντας πως με τη σιωπή μας υπηρετούμε την ηθική τάξη της «ανώτερης ιδεολογίας» μας, είμαστε αδιαβάθμητοι συνένοχοι.

Σε ένα κράτος που δεν μας επιτρέπει να αισθανόμαστε αξιοπρεπείς με τις πράξεις του και ιδίως με τις παραλείψεις του, ας μην επιτρέψουμε στη σύμπραξη της βίας να στεριώσει για πάντα το ολιγοπώλιό της. Ας μην επιτρέψουμε στους ιδεολογικούς συμπαραστάτες της να μας πείσουν ότι το ολιγοπώλιο αυτό είναι για το καλό μας. Ας μην εγκαταλείψουμε τον αγώνα για ένα κράτος δικαίου που ταιριάζει σε μια ελεύθερη και ανοικτή κοινωνία. ■

Διάβαση

Avishai Margalit, *The Decent Society*, MA: Harvard University Press, Cambridge 1996

Γ. Ευαγγέλου, Θ. Πολλάτος & Θ. Τριαρίδης, *Η Πολιτική Βία είναι Πάντοτε Φασιστική*, Διάπυρον, Αθήνα 2010